

Γιώργος Σταυράκης

Ως τότε θα κρατάμε το στόμα μας ερημητικά κλειστό!
Γιατί να μη βγούμε σε όλα τα παράθυρα του κόσμου
και να βροντοφωνάξουμε

ΦΕΡΤΕ ΠΙΣΩ ΤΗΝ ΚΛΕΜΜΕΝΗ ΑΡΧΑΙΑ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΜΑΣ!

Τα γλυπτά του Παρθενώνα, η Αφροδίτη της Μήλου, η Νίκη της Σαμοθράκης, ο βωμός της Περγάμου και χιλιάδες άλλα έργα κι αντικείμενα γλυπτικής και κεραμικής της ελληνικής αρχαιότητας κοσμούν τα μεγαλύτερα μουσεία του κόσμου. Το Βρετανικό Μουσείο στο Λονδίνο, το Λούβρο στο Παρίσι, το Μουσείο του Βατικανού, το Ερμιτάζ στην Αγία Πετρούπολη, το Μετροπόλιταν της Νέας Υόρκης και το Γκετί του Λος Άντζελες, Μόναχο, καρπώνονται τεράστια οικονομικά οφέλη από την αριστουργηματική δουλειά των αρχαίων ημών προγόνων.

Οι ειδικοί πιστεύουν πως τα ελληνικά έργα που φιλοξενούνται στα μεγαλύτερα μουσεία του κόσμου έχουν αποκτηθεί νομίμως, ή έστω νομοτύπως, από αυτά. Ακόμα και τα γλυπτά του Παρθενώνα «ξηλώθηκαν» από τον ναό με οθωμανικό φιρμάνι, ενώ η Αφροδίτη της Μήλου και η Νίκη της Σαμοθράκης πουλήθηκαν, στα χρόνια της Τουρκοκρατίας, από αγρότες σε Γάλλους και τώρα βρίσκονται στο Λούβρο. Παρόμοια ιστορική εξήγηση έχει και η μεταφορά του βωμού της Περγάμου στο Βερολίνο.

Το χρονικό της αρπαγής της αρχαίας κληρονομιάς (ήταν η αρχή) ξεκίνησε τη νύχτα, ώρα 9 στις 21 Σεπτεμβρίου του 1687 όταν κατέπλευσε στον Πειραιά ο στόλος των Ενετών και το πρωί αποβιβάστηκαν τα στρατεύματα υπό τις διαταγές του Κένιξμαρκ. Οι Τούρκοι της Αθήνας μόλις είδαν τις εναντίον τους κινήσεις των Ενετών, αποσύρθηκαν στην Ακρόπολη. Μετά από την άρνηση των Τούρκων να παραδοθούν οι Ενετοί άρχισαν τακτική πολιορκία.

Στήθηκαν δύο κανονιοστοιχίες, η μία αποτελούσα από 15 μεγάλα προβόλα και είχε στηθεί πάνω στο λόφο των Μουσών επιδιώκοντας να διαρρήξει την είσοδο των Προπυλαίων, και η άλλη, αποτελούμενη από οχτώ προβόλα, είχε στηθεί στην Πνύκα και έβαλλε κατά των τουρκικών κανονιοστοιχιών που βρίσκονταν στις πλαγιές της Ακρόπολης. Όταν πληροφορήθηκε ο Κένιξμαρκ ότι οι Τούρκοι είχαν συγκεντρώσει όλα τους τα πολεμοφόδια στον Παρθενώνα και άρχισαν να ρίχνουν πάνω του όλες τις βόμβες. Την νύχτα στις 25 Σεπτεμβρίου φοβερή έκρηξη έσεισε όλη τη περιοχή. Στην κορυφή της Ακρόπολης μετά την έκρηξη, ακολούθησε πορκαγιά, είχε κόψει στα δύο, και είχε μεταβάλει σε ερείπιο το κατεξοχήν αριστούργημα της αρχιτεκτονικής, του Παρθενώνα.

Μετά την αποχώρηση των Τούρκων οι Ενετοί ύψωσαν στα Προπύλαια την σημαία του Αγίου Μάρκου. Η χαραγμένη ιστορία της Αθήνας από τους Πελασγούς, είχε κατακτήσει προπύργιο, τα μνημεία της πόλης θεωρούνταν οχυρώματα. Ο Μαροζίνι που ηγείτο των βαρβάρων (ανεξάρτητα ότι κνηγοούσαν τους Τούρκους) πριν εγκαταλείψει την Αθήνα θέλησε να βάλει ιερόσυλο χέρι στα αριστουργήματα που την στόλιζαν. Ο Ποσειδώνας και το ζευγάρι των αλόγων του δυτικού αετώματος μαζί με την Άπτερο Νίκη θεωρήθηκαν από αυτόν ως τα πιο άξια για τη δόξα του κατακτητή και τη λαμπρότητα της Ενετικής Δημοκρατίας. Η αδεξιότητα όμως των εργατών έγινε αιτία τα θαυμάσια αυτά μνημεία της ελληνικής τέχνης να πέσουν και να συντριβούν. Ο Μαροζίνι για να αποζημιωθεί

αρκέστηκε να πάρει ένα λέοντα που ήταν ριγμένος κοντά στο ναό του Θησέα, και μια λέαινα, τα οποία φορτώθηκαν στο Πειραιά, μαζί με τον καθισμένο λέοντα που βρισκόταν στο μυχό του λιμανιού. Εκτός από αυτά ο πιστός γραμματέας του Μοροζίνι Σαγγάλο παρέλαβε το λαμπρό κεφάλι της Απτέρου Νίκης και ένας άλλος Ενετός αξιωματικός την άνω δεξιά γωνία μία από τις λίθινες πλάκες που πάνω τους ο Φειδίας είχε τεχνουργήσει την αμίμητη ζωφόρο του Παρθενώνα, ενώ κάποιος λοχαγός Αρτμάντ πήρε δύο κεφαλές από τις μεσημβρινές μετόπες που είχαν καταπέσει από την έκρηξη.

Τα κλεμμένα γλυπτά του Παρθενώνα (από τον Άγγλο Έλγιν) –
(Μαζί στο σύνολο των κλεμμένων και η Καρυάτιδα)

Που γίνεται λόγος δεκαετίες τώρα, είναι ελαχιστότατα μπροστά στα τόσα μνημεία και τις αμέτρητες αρχαιότητες που άρπαξαν και κατέστρεψαν κατά καιρούς οι βάρβαροι Ευρωπαίοι και κυρίως στη διάρκεια της Τουρκοκρατίας. Στο διάστημα 1723-1774, βασιλιάς της Γαλλίας ήταν ο Λουδοβίκος 15ος. Το 1730 ο βασιλικός βιβλιοθηκάριος αββάς Fourmont ήρθε στην Πελοπόννησο ως απεσταλμένος του Λουδοβίκου για να συλλέξει αρχαιότητες.

Οι έρευνες του στράφηκαν κυρίως στον χώρο της Αρχαίας Σπάρτης. Για το θέμα αυτό έγραψε σε ένα φίλο του:

«Τα ισοπέδωσα όλα, τα ξεθεμέλιωσαν όλα. Από την μεγάλη αυτή πόλη δεν έμεινε λίθος επί λίθου. Εδώ και ένα μήνα συνεργεία από 30 και μερικές φορές 40 ή 60 εργάτες γκρεμίζουν, καταστρέφουν, εξολοθρεύουν τη Σπάρτη. Αυτή την στιγμή είμαι απασχολημένος με την τελευταία καταστροφή της. Έψαξα να βρω αρχαίες πόλεις αυτής της χώρας και κατέστρεψα μερικές... Γκρεμίζοντας ναούς και τείχη, μην αφήνοντας λίθο επί λίθους, κάνοντας αγνώριστο αυτόν τον τόπο. Αλλά εγώ τουλάχιστον ξέρω πώς να τον αναγνωρίσω... Τώρα ασχολούμαι με την καταστροφή του Απόλλωνος στις Αμύκλες (περιοχή της Σπάρτης). Βρίσκω κάθε μέρα θαυμαστά πράγματα. Δεν μετανιώνω. Θα καταστρέψω και άλλους ναούς αν με αφήσουν»!

Το 1806, όταν ήρθε στο χώρο αυτό ο Σατωβριάν και έψαχνε να βρει την αρχαία Σπάρτη δεν έβρισκε ούτε σημάδι από την πόλη του Λυκούργου και του Λεωνίδα. Όταν ρώτησε τους ντόπιους κατοίκους ούτε αυτοί γνώριζαν που βρισκόταν η αρχαία Σπάρτη...

Είχαν φροντίσει γι' αυτό οι Γάλλοι, οι πιο πολιτισμένοι Ευρωπαίοι... Γι' αυτό και ο Σατωβριάν απογοητευμένος ανέβηκε σε ένα βράχο και φώναξε: Λεωνίδα, Λεωνίδα, Λεωνίδα!... Καλούσε την ηρωική ψυχή του Λεωνίδα να αναστήσει την ένδοξη Σπάρτη. Το 1788 ο πρεσβευτής της Γαλλίας στην Κων/πολη εφοδιασμένος με τουρκική άδεια επιχειρεί να αποσπάσει γλυπτά από τον Παρθενώνα. Προκάλεσε μόνο φθορές, αλλά δεν τα κατάφερε. Κοιμήθηκε μόνον μια μετόπη. Οι συνεργάτες του Γάλλου πρεσβευτή σχεδίαζαν αργότερα την μεταφορά ολόκληρου του Θησείου, αλλά ετυχώς, δεν πρόλαβαν..

Η μεταφορά του διεθνώς γνωστού αγάλματος «Αφροδίτη της Μήλου», που σήμερα βρίσκεται στο Λούβρο(Παρίσι), 23 Μαΐου του 1820: «Το άγαλμα μεταφέρθηκε στο γιאלό του νησιού...

Που γίνεται λόγος δεκαετίες τώρα, είναι ελαχιστότατα μπροστά στα τόσα μνημεία και τις αμέτρητες αρχαιότητες που άρπαξαν και κατέστρεψαν κατά καιρούς οι βάρβαροι Ευρωπαίοι και κυρίως στη διάρκεια της Τουρκοκρατίας. Στο διάστημα 1723-1774, βασιλιάς της Γαλλίας ήταν ο Λουδοβίκος 15ος. Το 1730 ο βασιλικός βιβλιοθηκάριος αββάς Fourmont ήρθε στην Πελοπόννησο ως απεσταλμένος του Λουδοβίκου για να συλλέξει αρχαιότητες.

Οι έρευνες του στράφηκαν κυρίως στον χώρο της Αρχαίας Σπάρτης. Για το θέμα αυτό έγραψε σε ένα φίλο του:

«Τα ισοπέδωσα όλα, τα ξεθεμέλιωσαν όλα. Από την μεγάλη αυτή πόλη δεν έμεινε λίθος επί λίθου. Εδώ και ένα μήνα συνεργεία από 30 και μερικές φορές 40 ή 60 εργάτες γκρεμίζουν, καταστρέφουν, εξολοθρεύουν τη Σπάρτη. Αυτή την στιγμή είμαι απασχολημένος με την τελευταία καταστροφή της. Έψαξα να βρω αρχαίες πόλεις αυτής της χώρας και κατέστρεψα μερικές... Γκρεμίζοντας ναούς και τείχη, μην αφήνοντας λίθο επί λίθους, κάνοντας αγνώριστο αυτόν τον τόπο. Αλλά εγώ τουλάχιστον ξέρω πώς να τον αναγνωρίσω... Τώρα ασχολούμαι με την καταστροφή του Απόλλωνος στις Αμύκλες (περιοχή της Σπάρτης). Βρίσκω κάθε μέρα θαυμαστά πράγματα. Δεν μετανιώνω. Θα καταστρέψω και άλλους ναούς αν με αφήσουν»!

Το 1806, όταν ήρθε στο χώρο αυτό ο Σατωβριάν και έψαχνε να βρει την αρχαία Σπάρτη δεν έβρισκε ούτε σημάδι από την πόλη του Λυκούργου και του Λεωνίδα. Όταν ρώτησε τους ντόπιους κατοίκους ούτε αυτοί γνώριζαν που βρισκόταν η αρχαία Σπάρτη...

Είχαν φροντίσει γι' αυτό οι Γάλλοι, οι πιο πολιτισμένοι Ευρωπαίοι... Γι' αυτό και ο Σατωβριάν απογοητευμένος ανέβηκε σε ένα βράχο και φώναξε: Λεωνίδα, Λεωνίδα, Λεωνίδα!... Καλούσε την ηρωική ψυχή του Λεωνίδα να αναστήσει την ένδοξη Σπάρτη. Το 1788 ο πρεσβευτής της Γαλλίας στην Κων/πολη εφοδιασμένος με τουρκική άδεια επιχειρεί να αποσπάσει γλυπτά από τον Παρθενώνα. Προκάλεσε μόνο φθορές, αλλά δεν τα κατάφερε. Κοιμήθηκε μόνον μια μετόπη. Οι συνεργάτες του Γάλλου πρεσβευτή σχεδίαζαν αργότερα την μεταφορά ολόκληρου του Θησείου, αλλά ετυχώς, δεν πρόλαβαν..

Η μεταφορά του διεθνώς γνωστού αγάλματος «Αφροδίτη της Μήλου», που σήμερα βρίσκεται στο Λούβρο(Παρίσι), 23 Μαΐου του 1820: «Το άγαλμα μεταφέρθηκε στο γιאלό του νησιού...

Ήδη την είχαν κλέψει.

Υπογραφή στο σημείωμα: «Με πόνο. Βεατρίκη Κώττα, ετών 12». Η ανεύρεση του σημειώματος αυτού και ο τρόπος της εκφράσεως των αισθημάτων της νεαρής Ελληνίδας έκαναν τότε ζωηρότατη εντύπωση στο Παρίσι. Ο γαλλικός τύπος και το ραδιόφωνο του Παρισιού ασχολήθηκαν επανειλημμένα. Το σημείωμα τοποθετήθηκε σε μια γυάλινη θήκη και κατατέθηκε στα αρχεία του Λούβρου. Ο Ιταλός Κορνήλιος Μάγνι γράφει το 1674 ότι «όσοι ξένοι δεν μπορούσαν να μεταφέρουν τα μεγάλα αγάλματα, τους έκοβαν τα κεφάλια. Τα προόριζαν για τα σαλόνια και τα γραφεία των μεγιστάνων και φιλότεχνων της Ιταλίας, Γαλλίας, Ισπανίας, Γερμανίας». Κάθε ξένος που επισκέπτονταν κάποιο νησί ή κάποιο άλλο λιμάνι, ή τουρίστες που επισκέπτονταν τα αρχαία μας, αποσπούσαν κάποιο κομμάτι σαν σουβενίρ. Ο ακόλουθος της αγγλικής πρεσβείας, στην Κων/πολη Ουίλλιαμ Τάρνερ συνήθιζε, όπως αφηγείται ο ίδιος, να τσακίζει τις μύτες των αρχαίων αγαλμάτων και να τις παίρνει για σουβενίρ (χαρακτηριστικό ψυχοπάθειας). Όταν ο Έλγιν άρπαξε ή καλύτερα έκλεβε τα γλυπτά του Παρθενώνα, την ίδια ώρα ο Εδουάρδος Κλάρκ έκλεβε το μεγάλο άγαλμα της Δήμητρας από την Ελευσίνα.

Οι Ιταλοί έγδυσαν σχεδόν ολόκληρες περιοχές μα αρχαία από την Μακεδονία. Άλλοι Γάλλοι σάρωσαν όλη την Πελοπόννησο και έκλεψαν το άγαλμα του Διός (Ολυμπία).

Οι ευγενείς των ιταλικών πόλεων έχτιζαν τα παλάτια τους με μάρμαρα αρχαίων αρχιτεκτονημάτων της Αθήνας. Ο Γερμανός Ρούντολφ Φον Σούχεν που πέρασε από την Αθήνα γράφει ότι: «Ολόκληρη η Γένοβα ήταν χτισμένη με μάρμαρα κίονες από την Αθήνα...». Στην λειλασία των ελληνικών αρχαιοτήτων διακρίθηκαν τον 16ο 17ο αιώνα οι ζάπλουτοι αριστοκράτες της Φλωρεντίας.

Υπήρχε μεγάλη, τεράστια ζήτηση στις ευρωπαϊκές μητροπόλεις. Εστεμμένοι και Κροίσοι φιλοδοξούν να στολίσουν τους κήπους και τα ανάκτορα τους με ελληνικά γλυπτά όπως έκαναν και οι Ρωμαίοι μερικούς αιώνες πριν. Συχνότατα το εμπόριο αρχαιοκαπηλίας γινότανε μεταξύ των διπλωματών στην Ελλάδα και των αγοραστών ή των Τούρκων πασάδων και των αγοραστών. Τον 17ο αιώνα ένας λόγιος έγραψε: «Τον 17ο αιώνα ένας Άγγλος πλούσιος φεουδάρχης και ο πανίσχυρος δούκας του Μπάκινχαμ μεταφύτεψαν την Ελλάδα στην Αγγλία. Ακολουθούν οι Γάλλοι, Οι Αυστριακοί και άλλοι με κάθε είδους έργα τέχνης που εύρισκαν στην υποδουλωμένη Ελλάδα...».

Το 1811 οι Γερμανοί άρπαξαν τα γλυπτά από τον Ναό της Αφαιάς όταν ο αρχιτέκτονας Ch.R.Cockerell και ο φίλος του βαρώνος von Hallerstein, επισκέφτηκαν την Αίγινα και λειλάτησαν τον Ναό Αφαιάς. Με αδιαφανείς διαδικασίες κρυφά μετέφεραν 17 αγάλματα και πολλά άλλα κομμάτια από αετώματα του ναού στον Πειραιά. Από εκεί, με τη βοήθεια του Αυστριακού Γκορίους, μέλος της ίδιας παρέας αρχαιοκαπήλων και «αρχιτέκτονα» της λειλασίας των γλυπτών του Ναού Απόλλωνα στις Βάσες Αρκαδίας αλλά και την κάλυψη του Γάλλου προξένου Louis Fauvel (που σύμφωνα με δημοσίευμα του «λόγιου Ερμή»), όταν έμαθε τι γίνεται έσπευσε στην Αίγινα και έκλεψε και αυτός ότι μπόρεσε και του συνεργάτη του λόρδου Έλγιν(!!!) Γιουανπι Lusieri, έγινε μεταφορά στα Αγγλοκρατούμενα, τότε, Επτάνησα, χωρίς να αντιμετωπίσουν προβλήματα από την Οθωμανική Διοίκηση. Διαπιστώνεται εύκολα ότι το ίδιο κύκλωμα περιηγητών και αξιωματούχων της εποχής είχε αναγάγει σε ... επικερδές «άθλημα» την αρπαγή των πολιτιστικών εθνικών μας θησαυρών. Τελικά τα κλεμμένα εκτέθηκαν σε δημοπρασία, το Νοέμβριο του 1812 στη Ζάκυνθο. Προσφορές κατέθεσαν η Γαλλία, η Βαυαρία, ενώ ο εκπρόσωπος της Αγγλίας θεώρησε μεγάλο το ποσό που έπρεπε να προσφέρει και προτίμησε να παραμείνει στη Μάλτα και να κάνει κρυφές συζητήσεις με τον Cockerell για ακύρωση της πώλησης. Τελικά μετά από ένα αξιοθρήνητο παρασκήνιο (στην πλάτη της «Ελλαδίτσας»), το 1814 κατέληξαν στη Γερμανία (τότε Βαυαρία). Τα γλυπτά της Αφαιάς σήμερα κοσμούν ειδική αίθουσα της Γλυπτοθήκης του Μονάχου και έχουν επονομαστεί ως «ΑΙΓΙΝΗΤΕΣ».

Στο μουσείο «Ερμιτάζ-Αγία Πετρούπολη» οι ελληνικοί θησαυροί χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: η πρώτη περιλαμβάνει έργα τέχνης που βρέθηκαν στη μητροπολιτική Ελλάδα, στην Ιωνία και στην κάτω Ιταλία και μεταφέρθηκαν στην Αγία Πετρούπολη, καθώς και ρωμαϊκά αντίγραφα ελληνικών αρχαιοτήτων. Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει τις αρχαιότητες που προέρχονται από παρευξείνιες χώρες, όπου άνθισαν οι ελληνικές αποικίες από τους Αρχαϊκούς Χρόνους. Πρόκειται ασφαλώς για εκφάνσεις της ελληνικής τέχνης, όπως συνάγεται από το θεματολόγιο, την τυπολογία και την τεχνική κατασκευής των αντικειμένων αυτών. Αν συνοπολογίσουμε τους ελληνικούς θησαυρούς που υπάρχουν σε όλα τα μουσεία του κόσμου φθάνουμε σε αστρονομικούς αριθμούς... Αυτά τα ιστορικά γεγονότα διαφεύδουν όλους εκείνους τους υποτιθέμενους ειδικούς που μέσα από κείμενα ή στο διαδίκτυο ισχυρίζονται ότι μέρος των κλοπιμαίων ήταν αποτέλεσμα αγοροπωλησίας με Έλληνες. Αυτή η άποψη είναι ένα μεγάλο ψέμα. Ένας κατακτημένος λαός δεν παζαρεύει γιατί απλά δεν έχει αυτή την πολυτέλεια. Δεν ξεχνάμε και δε ζητάμε αντίγραφα. Θέλουμε πίσω τους πολιτιστικούς μας θησαυρούς όπου και αν βρίσκονται. Ο καιρός του ραγιαδισμού και της αποικιοκρατίας είναι περασμένος πια, για τα καλά στις μαύρες σελίδες της ιστορίας μας.

Υ.Σ: Τελειώνοντας την έρευνα διάβασα είδηση που δόθηκε στην δημοσιότητα με καθυστέρηση 15 ημερών από το ΥΠΠΟΤ για κλοπή εξήντα αρχαίων αντικειμένων (15 Απριλίου) από το οίκημα «Τραυλού» στον αρχαιολογικό χώρο της Ελευσίνας. Τα πενιχρά μέσα φύλαξης και η μεγάλη «ευαισθησία» των υπευθύνων έχουν ανάλογα αποτελέσματα. Οι κλέφτες το γνώριζαν!

Σημείωση: Το κείμενο γράφτηκε το 2016 αλλά πάντα θα είναι επίκαιρο!.

Γιώργος Σταυράκης